

Locuinta Redactorului

si
Cancelaria Redactiunii
e in
Strat'a tragatorului [Lő-
vésztosa], Nr. 5.

Scrisorile nefrancate nu se voru
primi decat numai de la corespun-
dinti regulari ai „Federatiunii”.
Articlii tramisi si nepublicati se
voru arde.

FEDERATIUNEA

Diurnalul politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va essi Joul-a si Dominec'a.

Pretulu de Prenumeratiune

Pre trei lune . . . 3 fl. v.
Pre siese lune . . . 5 „ „
Pre anulu intregu . . . 10 „ „
Pentru Roman'a :
pre a. intregu 30 Fr. = 26 Lei n
„ 6 lune 16 „ = 14 „ „
„ 3 - 8 „ = 8 „ „

Pentru insertiuni :

10 or. de linia, si 30 or. tacs-a tim-
brale pentru fiesec-care publica-
tiune separatu. In locul deschis
20 or. de linia.
Unu esemplariu costa 10 cr.

Pest'a, 8. Febr. 1873.
27. Jan.

In Camer'a deputatorilor Ungariei se continua discutatiune speciala a bugetului. In sedintiele trecute s'a votatu bugetulu ministeriului de interne. In sed. de Joi, punctulu relativu la fondulu de dispositiun au sulevatu, ca totu deauna, discutatiune mai amnata, care asta data dupa observatiunile dlui dep. nat. Trifunatiu, au degeneratu in addeveratu scandalu. Caus'a fi raspunsulu, ce dep. Patrubani (ar meannu magarisatu) dede la observatiunea lui Trifunatiu. D. Patrubani adeca, luandu lu gur'a pre d'inainte, avu imprudentia d'a spune verde, nu mai asi'a d'in capetu sa, au d'in celle ce va fi auditu si dsa de la stapani ? nu se scie, destull ca au capatu vorbele imprudente, ca fondulu de dispuzetiune este necessariu „pentru infrenarea natiunalitatilor !”. Acesta neghiobia fu apostrofata, dupa cum merita, de D. dep. nat. Borlea, care in pucine, dar' sarcastice cuvinte, arreta ca scopulu, preste totu allu fondulu de dispuzetiune, este immoralu, era D. Patrubani, cu imprudentia sa, este ridiculu. D. ministru presiedinte Slavi, credu ca este detorintia sa a appera pre D. Patrubani si a-lu intrece in neghiobia, ceea ce i-au si successe, declarandu ca da se pote intempla ca fondulu de dispuzetiune se se intrebuintiedie si pentru conservarea apperarea etc. a natiunii magiare si spre infrenarea tendintiloru dusmanose ce ar' poté veni d'in partea natiunalitatiloru. D. dep. Miletiu protestu in contra insinuatiloru ce se facura pre socotela natiunalitatiloru, dsa nega ca aceste ar' fi inimice constitutiunii si tierrei; inimicii acestoruna — observu D. Miletiu — se afla in partia guvernamentale, ca ce acolo, pre scaunele ei siedu cei ce au conduscu ostile musclescii in 1849. Ar fi fi de doritu ca legiunea mameluciloru se fia mai bine disciplinata spre a si pune padia gurei loru si a nu da de golu guvernulu ce sprigin-seu, compromitiendu-lu in facia tierrei si prin urmare a natiunalitatiloru cari trebue se se ingretiosiedie, inim'a loru se se revolte, vediendu ca necum se li-se rede una partecica d'in sudor'a loru spre scopuri de cultura, ci inca li se spune ca o parte d'in darile loru servesece spre appesarea loru. Dar' apoi ce se dicescu ? Candu insu-si capulu guvernului ung. are piramidala neghiobia d'a intrece in neghiobia chiaru si pre mameluculu seu. Ce se ficemu despre unu ministru presiedinte, care prin fondulu de dispuzetiune vre se conserve elementulu magiaru ? Mediocrea capacitate a Dlui Slavi neci candu nu s'a descoperitu nai tare decatu cu acesta ocaziune.

Dilele acestui ministeriu sunt numerate. La nascerea lui dissessemu ca este ministeriu de transitiune, acum trebue se dicescu ca este ministeriu de incapacitate si ori catu ar grabi si staru organele lui cello officiose, platite din fondulu de dispositiune, adeca alu natiunalitatiloru, a desminti faim'a, ce de cate-va dilele curre prin coridoarele camerei si d'aci s'a stracoratu si in diariile de Vienna mai painte de ce diariile d'acii ar fi luat notitia, ca se planuesece constituirea unui nou ministeriu. Numai combinatiunea ce se face nu ni se pare essacta, ba neci

possibile, pentru ca este basata pre coalitiunea unoru elemente cu totul disparate. Presiedinti'a Dlui Sennyei presupune alti collegi, nu ca cei ce se vedu pre lista noului cabinetu. Se dice adeca, cumca D. Szlavi ar primi portofoliulu de interne, ca DD. Giczzy si Col. Tisza, ar intru in acestu ministeriu, ca Wenckheim, Pauler, Trefort, ar remane la postulu loru, ca Wahrmann si Szell ar fi numiti secretari de statu, etc. De va fi sositu tempulu Dlui Sennyei, s'an inca nu ? acest'a nu o scimu, dar atata scimu, ca dsa nu cu aceste eleminte va veni, nu cu acesti collegi va crede a-si poté intar' cabinetulu seu. Bine observa diariulu „Wanderer” ca acesta lista ministeriale atata probabilitate are, cata ar' poté sa aiba in Cislaitania unu ministeriu de coalitiune compusu d'in : Schmerling-Hohenwarth-Potoschi-Glaser !

Mai multu tactu si mai bunu sentiu au doveditu D. dep. Urményi cu ocaziunea discutatiunii a supra subventiunii ce se da teatrulu ung d'in Pest'a sub falsulu titlu ce, d'in respectu catra susceptibilitatea natiuniloru regnicolari, este induscu in bugetu, ca se da conservatoriului si opere, ca institute de cultura musicale, estheticu. D. Urményi propuse a se da sub titulu cellu adevratu : adeca „teatrulu ung” ca „teatrulu ung” si natiunalitatele nu potu fi vetemate prin acesta subventiune. Asi'a s'a si primitu punctulu. — N'am avu cuventu si am da totu dreptulu Dlui Urményi, ca de susceptibilitate nationale n'ar poté fi neci vorba, candu camera ar fi mai pucinu egoistica, candu ea ar suscepe in bugetu cate-va positiuni, fia catu de neinsemnate, si pentru ajutorarea instituteloru de cultura : Rloru, Serbiloru, etc. atunci dep. naitionali insi-si ar votu cu placere si subventiunea ce se da teatrulu, firesce pana atunci numai, pana candu populatiunea crescanda a capitalei, va fi insa si in stare a sustiene si teatrulu de opera si cellu dramaticu. Dar' camera Ungariei poliglote nu este inca atatu de generosa si deputatii nat. combatu firesce si loru combate tote ajutoriele ce se dau in folosulu eschisivu allu unei nat unalitati, care singura absorbe tote folosele bugetului.

Correspondintele d'in Vienna allu diariului *Allg. Augsburg. Ztg.* impartesindu redactiunii scirea despre nou'a metropolia gr. or. se indoiesce insu-si despre durabilitatea ei. „Bucovin'a, — dice Corr. — jace in estrem'a parte de media-nopte spre resaritu, era Dalmatia in partea de amedia-di spre resaritu a monarchiei, deci amendoue sunt departite de olalta prin mari distantie; afara de acest'a, beserica gr. or. d'in Bucovin'a possiede unu avutu fondu religiunariu, precandu in Dalmatia beser. gr. or. se afla in stare passiva. Dalmatia va face acusi pretensiuni la averile noiei metropolie, ce Bucovin'a nu va fi applecata a i le da. Deci in scurtu tempu se va semti necesitate d'a se infintia si pentru Dalmatia metropolia autocefala (de sine statatoria !) Correspondintele glumesece, dar' glum'a pote deveni fapta, daca Morlaci voru face servitie placute nemtiloru censralisti d'in Vienna. Amara gluma ! Stapanii impilatori simai batu si jocu de bietii impilati dandu-li jocarie ce nu li-su nece de

unu folosu, s'au dandu li ceea ce n'au cerutu. Nece Romanii d'in Bucovin'a, nece Morlaci d'in Dalmatia n'au cerutu se li se infintiedie metropolia avendu si unii si altii metropoli'a loru. Impilatorii d'in Vienna se restitue Bucovinei autonomi'a ei si provinciale si natiunale si besericesca, acest'a ceru romanii, acest'a o cere sant'a dreptate. Pentru ca Hackmann este numitu metropolitu, beserica gr. or. nu mai pucinu este asservita si lipsita de autonomi'a ei, precum este poporulu rom. despoliatu de natiunalitatea sa in tierra strabuni'oru sei.

Diariulu officiosu „P. Napló” cu privire la nou'a metropolia si subordinarea episcopatulului Dalmatiei la acest'a dice, ca planulu la assemene dispuzetiune se facusse inca sub ministeriulu lui Hohenwart de ministru cultelor D. Irececu si ca s'ar fi incercatu in asta privintia negociatuni cu guvernulu ung. dar' atunci, d'in cause politice, fara de resultatu, era detorintu incoe, a supra acestei cestiuni s'a mai negociatu cu ministeriulu ung. ci s'au deslegatu cestiunea prin M. Sa imperatulu chiaru asi'a precum s'a deslegatu si a abbatfei de Zalavár, desbinandu se de catra conventulu de Göttweih de pre territoriulu Cislaitaniei si precum se va deslegu si cestiunea insulei Mur catra episcopatu de Zagabria, etc. adauge „Die Pest'a Napló” de aici se pote vede catu de nefundata este assetiunea diariulu „Nou'a Pressa Lib.” ca prin acestu faptu, Ungaria ar' fi renunoiatu la drepturile salle a supra Dalmatiei. — Dupa acestea s'ar paré ca guvernulu ung. insu-si ar' fi supprinsu prin acesta effectuare consecinte a dualismului, essecutata cu rigore si pre terrenulu besericescu d'ia partea ministru iului Cislaitanu. Noi nu credemu ca numai singuru massim'a „Cuiu cu cuiu” ar' fi fostu applicata, ci mai sunt si alte cause ascunse parte indegetate, parte emergende inca.

Reflessiuni a supr'a importantiei proprietatii de pamentu cu privire la vendicarea paduriloru districtulu Nasaudanu.

(Eius.)*

4. Timpulu de 80 anni nu va se dice mai pucinu de catu doue generatiuni. — Luatu omulu in vigore a activitatii salle, atunci voru fi pucinu de acei a, cari voru fi fericiti a lupta mai multu de 40 anni.

Deci doue generatiuni alle poporulu, — carele are sortea numai a da, la toti, in bani si in sange — nu voru avea nici aceea mangaiare se continue meseria loru primitiva, ba forte primitiva de a produce ferestree, scanduris. a. ; producte cari in adeveru respaltescu numai anevoia si forte pucinu munc'a si mult'a ostenela ce si-da omulu, inse pre lunga tota seracia intreprinderea acest'a e unu isvoru de vietia pentru ceea populatiune, carea locuesce tienuturi de acelea ; pentru cari maretia natura a fostu vitrega in ceea ce privesce straturile de pamentu grasu si aduncu, bunu pentru cultura de cereale si alte fructe, cari in totu annulu rebonifica lucrarea omulu prin recolte bogate si banosse ; — pentru acelea tienuturi pentru cari annu-timpurile ce favoredia o vegetatiune abun-

danta — precum sunt primaver'a, ver'a si tomu'a, sunt scurte ; pentru acele tienuturi, caroru a binefacitori'a caldura a sorelni e numai marginita, de si ast'a contine poterea prin carea holdele nostre grase in vegetatiune le preface in fructe multu dorite. Dicu, unei astfelu de populatiuni multu cercate i se detrage isvorulu, — si inca pentru done generatiuni — cu allu carui ajutoriu mai potea vegeta sau in casulu cellu mai bunu, incepe a traí.

Candu fratii de sange, frati de parinti si rudele, neamurile nostre affa de cuviintia ca binele nostru, viitorulu nostru, si allu urmasiloru nostri se pote innainta si assigura numai prin aceea, ca voru dá isvorele nostre de castigu in antepria la straini ; candu cu pericolulu vietiei protoparintiloru si parintiloru nostri s'au adunatu avuti nu numai in materie, ci si in moteta sunatoria, cu ajutoriulu caroru a s'aru poté face imbun-tatfiri, innoiri allu caroru resultatu ar' poté fi spre salvarea nostra si a viitorulu copiiloru nostri ; — candu, multiamita ceriulu, nu lipsescu intre copii nostri de acci-a dotati cu talente, dar nici ca ni lipsescu midilocene spre desvoltarea si perfectiunarea intieleptiunei loru ; — candu avemu documente, cari le scimu cu totii ca strainii voru masu impoca, da se impacati si ascau de impoca, da jurara, si asta di se lega strinsu intre dinsi cu scopu de a poté lucrá in contra nostra, cu sperantia infernale de a ne dá catu mai ingraba lovitura de morte ; — candu trecutulu si presentulu ni dovedesce prea invederatu ca ei nutrescu pentru totu neamulu romanescu numai aceea, ce nutresce viper'a contra inimiciloru ei ; d'icu, candu tote acestea sunt intru atatu de constatate ca lumin'a si caldura sorelui, apoi mai pote fi sperantia ca chiaru dupa done generatiuni se va bucura neamulu romanescu de tesaurulu stamosiescu ? eu unulu nu crediu, si d'in contra tare me temu ca populatiunea va deveni ilota pre stamosiescile vetre ingrasiate de atatea ori cu sange romanu, — va fi supta pana la osu, si va fi nu numai reu tratata, ci dupa datina invecchita chiaru maltratata.

Genialele Tinerimi ce e plina de sperantia i s'au inchisu pentru doue generatiuni ceea de a studia si practica acestu ramu de bunu auguru pentru ea si de mare importantia pentru parinti, rude, si pentru intregu neamulu loru. — Ce e dreptu studiulu liberu, inse unde se pote aplicá asid in catu cellu ce a studeatu se pota lucrá in specialitatea sa ca romanu ? la societatea straina, seu la statu, tote si a interesesele loru, si au si voeacu omenii loru — in cari nu numai ca au mai mare incredere, ci sunt convinsii — cellu pucinu e mare probabilitate de a fi — ca toti lucrá spre unu scopu.

Se se presupuna, ca locuri de aplicare n'aru lipsi, apoi un'a nu se pote de locu admite, si anume ca nu voru lucrá in interesulu stapaniloru sei, pentru-ca e unu ce naturalu, ca celu ce platesce si-alege omeni credintiosii, si trebue se face acest'a, priu urmare romanii mai nainte de tote trebue se se lapede de ce e romanu, ca-ci e de secoli constatatu, ca in interesulu Romaniloru nu lucrá nici strainii, dar' do- rere nici statulu carele ni e parinte

* Vedi nrii 6 si 7 ai „Fed.”

intru a incassá sacrificiele nostre in sange si materia (bani), dar' in tote cele alte privintie se aréta cá unu vitregu.

Deci prin straini nu e viitoriu sigur nici sperantia de independintia.

Sub aceste imprejurári ar fi chiaru pecatu a cresce barbati pentru adversarii nostri, si mai alesu atuncia, candu in tote specialitatile natiunea romana duce o simitorie lipsa de omeni calificati, pre langa acest'a s'ar cresce numai slugi, cá-ci capacitatea cea mai mare se fia, inse intre straini nu pote deveni conducatoriu.

Asemenea triste si periculose perspective ni-se defasiura inaintea ochiloru candu ne gandimu in privintia sociala, civila si politica.

Amu dísu cá e scurtu timpulu, de candu a apucatu a se incuibá lepr'a ruinatoria in districtu si totu-si se aréta urmári, se vedu urme unde cu ghimpii ei impungu spre a slabí cogi'a, se vede cum se ingrigescu a tiené cogi'a umeda cá se se moie, cá asiá se o pota petruunde si se se pota incuibá, daca nu in inima, celu pucinu in extremitátile corpului romanu. — Si chiaru in districtulu Nasaudului se voru afía urme de demoralizare, cari s'au infiptu prin lepra veninosa.

Acestu-a e inceputulu, inse culmea e infricosiata precum ni documentedia orasie, sate si unele parti alle Moldovei.

Daca lepr'a veninosa, urita de tota lumea — daca lepr'a careia nu i e data numai prin linguire, tèreire, si viifre, a se incuibá — pote se aduca stricatiuni, ba chiaru perire — asemenea vermelui neinsemnatu la plant'a cea pomposa, mare si puternica, — apoi e mirare, candu me cutremuru de cnetulu cá ce voru face cei privilegiati pre 80 anni, cari asemenea au la inima pre Romani, éra in privintia distruceri nu sunt mai pucina.

Cá omeni preferiti, cá invetiati la ocaziunea data li voru fi deschisu si cerenu familiaru; aici inceputulu, ei voru fi siliti a se folosi de tote impregiurarile; ast'a e cátu numai se pote de naturalu.

Ce e dreptu nu cunoseu constitutionile diferiteloru state, inse credu cá nici intr'unu statu nu se recere unu stadiu de 80 anni spre a poté fi impamentenitu, inse se vorbescu de impamentenire, cá-ci precum credu, membrii si officialii societáti sunt civi d'in Ungari'a seau Austri'a, prin urmare trebue se se bucare de drepturile acestoru state.

Castigarea de proprietate va de curge forte lesne, asiá dara ei cá civi ai statului si ea proprietari ai districtului trebue se aibe votu in tote afacecile. Voru luá parte la constituire, voru deveni cá functionarii publici seau ai statului. Voru avé votu la alegeri, ba voru fi alesí cá deputati, de si nu acumu de odata, inse cu timpulu, cu timpulu.

De presentu districtulu Nasaudului e unulu d'intre celea mai curatu romanesce, nici cá pote fi vorba de votanti straini, si totu-si, dorere! annii precedenti ni-au doveditu, cá unulu-doue voturi s'au luat in deplina consideratiune de cei de la potere pre langa tote protestárilé energiose d'in partea massei, d'in partea populatiunei intregi. Dar' ce o se umedia? candu numerulu acestoru teribili adversarii ai Romanismului se va immulti, candu toti acesti-a prin bunulu „G'schäfi“ e a inchiatu se voru inavutí . . . ? chiaru cugárea la acest'a me infiora . . . si d'icu numai cá pra bunulu Ddieu se se indure spre noi.

Acestea sunt motivele, cari me facu a crede cá o arendare in genere si mai alesu pre unu timpu atátu de indelungatu — nu pote fi decátu in desinteresu, spre mare dauna nationala, cátu si spre decadint'a comuneloru districtului.

De asta data nu-mi permite timpulu a-mi dá parerile in privintia puncte-

teloru essentiale ce s'ar fi inchiatu, cari puncte le vedu amintite in suu memoratulu numeru alu „Federatiunei“, inse cu permissiunea D. Vostra, Domnule Redactoru, mi-asiu luá libertatea a reveni a su ra loru.

Camer'a reprezentantiloru Ungariei.

Siedintia de la 4. Febr. 1873.

Siedintia se deschide la 10 ore d'in di.

Alessandru Almásy, avendu in vedere cá guvernulu actualu a primita in functiuni de statu mai multi impioati de sub regimulu precedentu, cari nu sciau limb'a magiar, intrebá guvernulu, cá datu-a acestoru officiali unu terminu anumitu pentru studearea limbéi magiare? Daca da, apoi pana candu are se dureie acestu terminu? — Interpellatiunea se presenta ministrului-presiedinte.

Camer'a trece apoi la ordenea dílei si mai inainte de tote continua desbatterea a supra propusetiunilor facute de comisiunea financiaria, cari se primescu in testulu originalu. Propusetiunea a opt'a se referese la vótarea speselor pentru confiniile militari provincialisate. Aceste se accepta parte ca pausiale, parte intre detairurile bugetului. Prin propusetiunea a nou'a camer'a invita guvernulu a esaminá impartirea actuala a casei tierrei d'in Bud'a si astfelu a esoperá o impartire mai pucina lucrosiosa. Prin motiunea a diecea camer'a invita ministeriulu a studeá cestiunea tariféi cálliloru ferrate si a-i presentá apoi unu proiectu de lege in acesta privintia. In fine, prin a unu-spre-diecea propusetiune camer'a invita pre ministeriu a-i presentá proiecte de legi referitorie la amortisatiunea obligatiuniloru detoriei de statu, la cupopele loru si preste totu la harthiele de pretiu ungresci: in aceste proiecte apoi se defasiure pre largu principiile relative la prescrierea acestoru harthile.

Urmedia desbatterea speciale a bugetului pre annulu curinte. Postulu primu: „Spesele pentru sustiunerea curtii regesci.“ Acestu punctu se trece cu suspensiu, acordat' guvernulu a presentatu de curendu unu proiectu de lege, dupa care summa de sub acestu titlu ar avé a se urcá cu unu millionu. Remane deci, ca preliminarulu de sub acestu titlu se se desbatta d'impreuna cu proiectulu mentionatu. Dupa aceea se votedia fára nici o desb. urmatoriele posturi:

Spese pentru cancelari'a cabinetului M. Salle 72.216 fl. — Spese pentru dieta 700.000 fl. — Spese comune 29.316.643 fl. — Pensiunile organeloru guvernului centralu, care a sustatu de la 1849 — pana la 1867, in summa de 259.300 fl. — Interesele detoriei de statu d'impreuna cu quota (1,165,000) de amortisatiune 31,530,600 fl. — Recerintiele imprumutulu pentru cállile ferrate 5.113.944 fl. — Interesele, quota de amortisatiune (459.800) si spese de manipuliatiune alle imprumutulu de 30 de millione 2.091. 660 fl. — Spesele de administratiune in Croati'a si Slavoni'a 4,480.000 fl. — In fine spesele pentru administratiune si justitia in Finne 92.810 fl.

Siedintia de la 5. Febr. 1873.

Inainte d'a trece la ordenea dílei, Iosifu Madarász, d'in mai multe consideratiuni plausible, presenta unu proiectu de resolutiune, dupa care camer'a ar avé se invite pre ministrulu de finencie, spre a presentá unu proiectu de lege, prin care se se urce darea dupa capitaluri in moda corespondietoriu. — Asemenea si Irányi presenta unu astfelu de proiectu de resolutiune, relativu la intruducerea dárii pentru lucsu. Ambele proiecte se voru tipari si pune la ordenea dílei mai tardin.

Dupa aceea ministrulu de finencie Kerkapoly responde la interpellatiunea ce i-a adressatu-o Ed. Horn cu privire la imprumutulu de 54 millione, totodata respinge si imputatiunile ce i se facu lui si antecessoriloru lui, cá adeca aru inchiá contracte totu cu bance de a treilea rang si prin acest'a ar periclitá rezultatulu operatiuniloru. Ministrulu in responsulu seu admite, cá imprumutulu acestu-a nu face progressu, dar' totodata se incerca a aretá si motivele aceste impregiuraréi. Intre altele dlu Kerkapoly dice, cá unu articlu d'in diariulu anglésu „Times“ ar fi produsu acesta stagnare. In acellu articlu se

afirmá, cá misiunea lui Siyaloff n'ar fi avutu resultatulu favorabilu.

Camer'a trece apoi la ordenea dílei si continua desbatterea speciale a supra bugetului.

Spesele pentru curtea de comptabilitate se accepta in summa de 150.000 fl. Urmedia bugetulu presidiului ministerialu. Competentie personali 85.180. Carolu Borjy propune, cá acesta summa se se sterga, de ora-ce ministrulu-presiedinte are lefa de 20.000 fl. si astfelu e destulu de bine dotatu. Cu tote aceste samma preliminaru se votedia. Mai departe se votedia 243.800 fl. erregatiuni reale; 200.000 pentru fundulu de dispusetiune si 30 mii spese extraordenarie.

Bugetulu ministrului de langa person'a M. Salle se votedia cu 68,785 fl. spese ordinarie si 8275 straordenarie. — In fine, in sied. de asta-di se mai votedia bugetulu ministrului pentru Croati'a, Slavoni'a si Dalmati'a cu 41.225 fl.

Siedintia de la 6. Febr. 1873.

Dupa ceremoniele indatenate cont. Teodoru Csáky adressedia guvernulu doue interpellatiuni. Prin cea de antaia intrebá, daca guvernulu are de cugetu a presentá unu proiectu de lege despre impartirea teritorialoru municipali in unu tempu, candu se fia inca cu potiint'a a luá mesure, ca in bugetulu annulu viitoriu erregatiunile comitateloru se nu mai ingreuniedie statulu? — Prin a doua interpellatiune intrebá, daca guvernulu are de cugetu a desfiintá institutiunea comitiloru supremi orasienesci, carea in praesa s'a doveditu de necespondietoria, ér' ageudele acestoru comiti supremi orasienesci se le indeplinescu comitii supremi ai comitateloru, pana candu se va regulá administratiunea? — Ambele interpellatiuni se presinta in scrisu ministrului-presiedinte.

Col. Szell presinta doue repporte alle comisiunii financiaria, unulu relativu la modulu de esaminare si revisiune a socotelorulu finali de la 1867—1871, conformu proiectului de resolutiune presintatu de Lónyai; altulu referitoriu la petitiunile ce i s'au transmissu

Camer'a trece apoi la ordenea dílei si continua desbatterea speciale a supra bugetului, si a nune a supra bugetului ministrului de interne, carui a i se votedia urmatoriele summe: Baii de cortelu si pentru salarie 237.950 fl; pentru chiria si tieneru in stare buna a edificieloru 8725 fl.; pentru telegramme 8000 fl.; pentru biblioteca 1000 fl. etc., cu totulu 326,125 fl.

Titulu II. Erregatiunile comitateloru, districteloru, cercuriloru si scauneloru se lasa in suspensiu, pana ce nu se va regulá prin lege affacerea speselor pentru iudicatiuni.

Pentru salariile comitiloru si capitaneloru supremi, a iudiloru regesci supremi, a comitelu sasescu si personalului seu, apoi pentru comiti supremi orasienesci si cei d'in confine se votedia 317.025 fl.; pentru administratiunea confinieloru militari 124.807 fl.; spese pentru administratiunea generala 1,491.545 fl.; spese pentru ingrigirea bolnaviloru si recerintie sanitarie 745.000 fl.

Reflessiunile

dlii deputatu nationalu *Mircea B. Stanescu* la respunsulu*) ce dlu ministru de langa person'a M. Salle i'a datu in urm'a interpellatiunii ce d. Stanescu i-a fostu adressatu in caus'a decorárii unoru preuti romani d'in diecesea Aradului.

Onorab. Camera! Scopulu interpellárii mele nu a potutu se fie si nici n'a fostu acellu-a, ca personeloru, cari, precum se dice, pentru meritele cascigate pre terrenu besericescu, au primitu semne de distinctiune, se li se iée aceste decoratiuni; ci scopulu meu a fostu, ca, si pana atunci, pana ce nu incéta asemenea distingeri, ce stau in o crassa contradicere cu principiile adeveratei democratice, si pana atunci, pana ce, precum in Dani'a, privilegiele nobilitare nu se voru sterge cu deseversire, d'icu, ca si pana atunci numai respectele intr'adeveru demne de consideratu se determine la impartirea unoru asemenea distinc-

*) Responsulu ministrului Br. Wenckheim l'amu publicatu in extractu essentialu in nrulu precedentu. A se vedé in repportulu despre sied. de la 3. Febr. a camerei ungresci. Red.

tiuni. — Cu bucuria constatada in faptulu cum-cá insu-si dlu ministru atasiatu cátra person'a M. Salle a recunoscutu cá, cu ocaziunea decorárii acelor preuti romani, respectivulu capu besericescu ori ordinarialu diecesanu n'au fostu intrebati, cá ore acesti preuti, cari pentru merite cascigate pre terrenu besericescu au fostu onorati cu semne de distinctiuni, sunt intr'adeveru demni de aceea? au merite pre terrenulu besericescu, ori nu au? Nu cu mai pucina bucuria constatada acelu faptu, cum-cá, in „Budapesti Közlöny“, care este foia officiala a tier'a nostr'a, intru adevuru, s'a comunicatu, cá anumitele persone au fostu pentru meritele lor besericesci decorate. — Si domnulu ministru recunoscce acest'a.

Dar' intru in meritulu causei. — Onor. Camer'a! — La noi, gr. orientalii, precum in debosce este cunoscutu, preutii facu parte d'in societate. (Ilaritate.) Prin aceste cuvinte voiescu se d'icu cá, nefiindu siliti se traiesca in celibatu, preutii nostri seculari si casatorescu, si, prin legaturele lor familiare, intrati in societate, nu pot se formiedie o deosebita casta; tocmai pentru aceea unu preutu grec. ort. nu este numai preutu, ci totodata si cetatiannu alu tierrei. (Strigári: Si la noi!) Unu cetatiannu, care, parte ca capu alu familiei salle, parte ca omu inzestratu cu drepturi politice, este unu factoru determinantu in misc. mintele politice. — Deci unu astfelu de preutu gr. ort. este a se privi d'in doue puncte de vedere, odata ca cetatiannu alu statului, alta data ca functionariu besericescu, ca preutu. — Recunosc, cá coron'a este in dreptu, cá privindu-lu ca pre unu cetatiannu, fára ascultarea capului besericescu, se distinga pre unu preutu pentru meritele lui cetatiennesci, ori pentru merite, ce elu si-a cascigatu in luptele pentru patria, viet'a constitutionala, libertate, ori sciintia. — Aceea inse, cá unu preutu se fie onoratu cu semne decorative pentru merite besericesci presumptive, fára ca superiorulu lui, capulu iudicatiunii besericesci, se fie ascultatu, nu numai dupa a mea parere, dar' sunu incredintiatu, cá dupa parerea a multoru membri ai acestei onor. camere, este unu lucru abnormu.

De atmintirelea, nepotenda coron'a cá vine cu singuratecii in contactu nemidlocitu si astfel se cunoscce portarea acestoru-a in urm'a unei proprie observári, este un complimentu alu ordinei, stabilitáti, corecte administratiuni si a praxei bune, ca superiorii se informiedie coron'a a supra portárii ce subalterni loru au avutu in restimpulu de serviciu.

Daca, spre essemplu, amu voi se distingemu pre unu pretoru cercualu ori pre unu sub-prefectu, inainte de tote amu ascultá parerea prefectului, a superioriloru si cu unu cuventu, a ocármuirei districtuale; tocmai astfelu potemu se pretindemu, ca superiorii besericesci se fie ascultati, candu este vorba despre subalterni loru!

Onor. D. Ministru a recunoscutu cá in asemenea cause, ministrulu atasiatu cátra person'a M. S. este responsabilu. Recunosc, cá coron'a are eminentulu dreptu, cá, pentru merite cascigate atátu pre terrenulu besericescu cátu si pre cellu politicu, se distinga pre cetatienni; dar' tocmai pentru-cá langa person' Maiestáti Sale este unu ministru, care est nu numai responsabilu, dar' totodata si consiliariu intimu alu M. S., — asiu fi acceptat cá acestu-a se me impacinesca, cumcá, dac in trecutulu s'a perdatu d'in vedere procedur' recomandata de cátra mine, cellu pucinu pri viitoriu se mi-se assure observarea ei.

Fiindu-cá dlu Ministru nu mi-a datu acestu impacuire, eu si acum sustienu genálu, cá anumitele persone besericesci n'au fostu distincti cu decoratiuni pentru merite cascigate pre terrenu besericescu ci numai pentru cortesia; de ora-ce distingeri se s'au intemplatu parte mediflocitu inaintea alegeriloru dietali. parte medifloculu acelor-a.

Acestu genulu este spriginitu si de cátra imprejurare, cá nu numai preutul d'in St. Anu Ioanu Popoviciu, la care dlu Ministru a affia de bine se se provoche, a fostu distinctu pre decoratiune. — De si nu voiescu se addu inainte numeni, sciindu cá „homini sunt odi sa“, dupa-ce am fostu impinsu pre acestu terrenu, voi si silitu, cá, ore-si-cum in semid-contrabalansa, se adducu si eu unu casu. — Dlu Ministru a binevoitu se inregistred unu casu, in care unu preutu a fostu distinctu cu decoratiune. Recunosc, cá aici este ce-

scusa pentru distingere, chiar și dacă ea, luându-se în considerare numai îndelungatul serviciu de 50 ani, s'a intențuit, fără ca capul dieceșii să fi fost ascultat, după ce anii singuri încă nu facu merite.

Intrebu inse pre ou. D. Ministru: Nicolau Morariu, preotul d'in Csernygház, este unu preutu, safitu abie de unu annu, — deci omu inca teneru, pote-se aduce pre langa acestu-a „meritele besericesci,” ori chiaru si numai îndelungatul serviciu? — Aici despre meritu besericescu nici vorba nu pote să fie! — Abie si-a ocupatu postulu, si indata a si fostu distinsu — se intelege — in vremea algerilor. — Asiu poté să iregistrediu mai multe casuri de asta natura; me marginescu inse la unu singuru casu, de-ora-ce si domulu Ministru a vorbitu numai despre unu-l: voiescu inse să insemnu că, in annulu trecut, in diecesea Aradului, nu numai unu singuru preutu a fostu decoratu, ci au fostu — patru.

Daca s'ar cere, i asiu si numi. — Pre semne domulu Ministru nu ă la socotela, că din dieces'a Aradului nu numai comitatulu Aradului face parte, ci ea este formata, afară de comitatulu Aradului, d'in părțile adnesse ale Banatului, comitatule Bihoru, Bichisiu, Ciadnadu, Zarandu s.a. — Eu, in interpellatiunea mea, intr'acestu intiellesu am vorbitu despre dieces'a Aradului, ăra nu, intiellegundu unu comitatu, ca districtu de administratiune politica. — In urmaea acestoru-a, — fiindu scopulu interpellarii acelu-a, că, dacă acestu asiedimentu are o indreptare scusabila, dacă elu are ce-va sensu moralu, — pentru mentuirea principiiloru mai susreflectate, — numai meritulu adeveratu să servesca spre destiugere, — este de doritu dara ca organulu immediatu competente, ministru atasiatu cătra persoă M. S., care este nu numai sfeticulu domnitoriului, dar' si responsabilu intr'o țiera constitutională, înainte de tote să-si cascege informatiuni sigure de la orgnale competente.

Astfelu, fiindu-că nu pote să-mi fie spre multumire responsulu primitu, nu, cum-că dlu ministru nu va urmă in viitoriu o mai corectă procedura, de si cu parere de reu, sum nevoitu să declar, că nu potu să fiu indestulitu cu responsulu datu de cătra dlu ministru. (Aprobări in stang'a estrema.)

Discursulu

dli deputatu nationale *Sig. Borlea*, rostitu in camer'a reprezentantiloru Ungariei in diu'a de 16./28. Jan. 1873., la desbaterea generală a supr'a bugetului pentru acestu annu.

(Urmare.)

Cumcă a urcă dările, este lucru usioru, credu si pricepu, dar' ve rogu, să credeti si dvostru, că — ceva-si mai greu va fi, a incassă apoi dările astfelu urcate, si tare me țemu, că atunci nu voru ajunge cei câte 10 — 12 essecutori de dări de acumă pentru fiecare satu, ci se va recere totu la câte duoe case câte unu essecutoru; — că-ci ve rogu să-mi credeti, poporul este forte seracitu! ăR' că poporul este forte scapatu, eu aflu naturalu, de ora-ce guvernulu, de cum a luat in manile sale trenele, nu s'a ingrigitu de felu de binele si de drepturile poporului, ci tota puterea si activitatea sa si-a concentrat'o numai spre unu scopu, că cum adeca să-se sustiena pre sine la putere! Spre acestu scopu elu s'a folositu de midloce legali si nelegali; a sacrificatu creditulu țierei si drepturile seculari!

Me voiu nisuf a dovedî aceste asertiuni, on. Camera, si fiindu că guvernulu si-a descoperitu aceea dorintia, ca cele ce se aducu in contra-i, să se documente cu date positive, cu casuri special, eu me voiu strădui a-i satisfice această dorintia, si dēchiaru d'in capul loculu că — pre cătu in unele casuri nu voiu numi chiaru locurile, si numele, depinde de on. Camera si on. Guvernu, ca să spunu acelu locuri si persone si dna nume. (S'au dīu!)

Credu că guvernulu nici insu-si nu va neță, cumcă prin influința sa a fostu poporul despoiatu de dreptulu sau secularu d'a-si alege pre judecatori si ei; — ei bine, atunci de argumentu s'a folositu fras'a că acea reforma este ne-aperatu de lipsa, că-ci numai asiă administratiunea justitiei va fi mai rape-

de, si mai buna si mai estina; ăR' a judecatorii voru fi neependinti si de sine statatori. Cumcă administratiunea pana in cătu a devenitu mai estina, aceea o scimu si o simțimu cu totii, si in această privinția este de prisosu a mai perde o vorba; ăR' cumcă justiti'a nici nu este mai rapede, nici mai buna, inca scie totu omulu, care a avut d'a face cu judecat'a; cum apoi judecatori sunt de sine statatori si neependenti, această veduramu la algerile de curendu trecut, unde guvernulu se servi de judecatori ca de cortesi, (— J. Madarász intrerupendu striga ironicu: „Nu-e de creditu!”) ba inca in această privinția dlu ministru fora tota sfiel'a s'a adresatu cu o cerculara catra ei, provocandu-i la cortesia; firesce, nu de-adreptulu, ci intr'unu intiellesu, in-cătu ori-cine cetiă acea cerculara, trebui să pre-cătu ca este unu mandatu pentru cortesia, — carui domni judecatori, de sine statatori, au si datu deplina ascultare, — ba inca unu anumitu Besze János, pre atunci presiedinte la curtea financiă de apelu, asiă departe a mersu in zelulu seu, incătu poporul a fostu nevoitu a-lu teref in modu forte prosaicu indereptu pre calea neependintiei sale judecătorești. (Haritate!)

ăR' cum-că organizarea judecatoriiloru inca e o cauza a calamității nostre financiale, — dora nici nu mai e de lipsa ca să aretu; in discursulu seu d'in 18 a lunei acesteia dlu ministru de financie insu-si a recunoscut'o, constatandu că judecatoriile de asta-di mai multa costau, de cătu ce costă mai nainte întreaga administratiunea țierei. Adeveratu că dlu ministru indata a adausu, cum-că această regulare a fostu de lipsa si cum-că d'insulu ascepta urari rezultate de la judecatoriile aceste scumpe. Eu credu, cum-că dlu ministru si ca guvernulu d'in alu seu punctu de vedere si respective d'in alu partiei ascepta mari rezultate de la judecatoriile noue, ce insa eu nu credu e, că tribunalele, asiă cum sunt ele asta-di organizate, se pota aretă rezultate in favorea țierei si a poporului! si eu țienu, ca pre cătu timpu n'avemu legi positive, pre cătu timpu lips'a de legi se suplimesce prin ordinatiuni esite d'in cancelari'a ministeriale, cari prin ambiguitatea si chiaru contradicțiile loru incurca tote, si paba candu la denumirea de judecatori nu se caută calificatiunea specială, ci omenii de partia, pana atunci in daru vomu spori pre tota diu'a numerulu judecatoriiloru si in desiertu li vomu urcă lefele si beneficiile neinctatu, că-ci ei puraria voru romané necapaci de rezultate!

Trebui mai antaiu ingrigitu de crearea de legi bune, si apoi a organiză judecatoriile; — dar' guvernulu — asiă se vede, că nu-i trebescu legi, regulatorie de dreptu, ci aveă trebuintia d'a organiză iute judetiele, căci se apropiă periodulu algeriloru de deputati pentru dieta, unde i trebuiant cortesi. (Strigări din părțile stangei estreme; „Asiă-e!”)

Si dacă cercănu, că regimulu cum a procesu la denumirea acestoru judecatori scumpi, vomu afă că — nu numai a fostu indreptu si necitabilu, considerandu numai interesulu de partia, ci cutediu a pretiide, cumcă insa-si legea a palmuit'o preste facia la denumiri! Că-ci legea dispune curatu si nerestalmacibilu, cumcă pre cătu timpu in comitatu se afla barbati calificati de judecatori, să nu se denumescă si aduca omeni d'in aite comitate straine. In butulu acestei dispusietuni, guvernulu, mai vertosu in comitatele nemagiare, pre multi astfelu de individi, cari serviseră ca judecatori in comitate câte 8—10 ani, cari sunt deplinu calificati si provediuti cu diplome de advocati, — ba inca si pre astfelu de individi, caroru guvernulu insu-si prin lauda si prin remuneratiuni in bani li-a recunoscutu escelintele zelu si capacitate, — măcaru că competiseră câte pre la 5—6 locuri, — la denumiri i-a lassatu fora aplicare, scotiendu-i pre strade, peritori de fome cu familiile loru, mai vertosu dacă acei-a nu erau magiari, ăR' in locurile loru a denumitu si adusu de prin alte comitate atari individi, cari pre langa aee. a că nici nu intielegu limb'a țienutului, — pote că voru fi ascultatu unde-va drepturile, dar' de buna sama nu le-au invetiata nici odata, precum dovedescu această lucrările loru? Ba — pana si servitori la judetie ni-au adusu guvernulu d'in comitate straine; apoi atăta totu nu potu spune că onerabilulu guvernulu si cu ascultatori'a sa partita, ar fi in stare a face să creăda lumea, cumcă in țiera ar esisite atare comitatu, unde să nu se gasesca 4—5 individi, cari să scia metură si face focu!

Cumcă d'in cancelariile ministeriale se dau ordinatiuni scalciate si in contradicere un'a cu alță această se ivederă d'in destulu prin ordinatiunile emanate d'in ministerulu de justitia in periodulu de trei luni, de la septemvre pana in finea lui noemvre 1872, a nume celle trei ordinatiuni cu privinția la facerea compteloru, cari pre domni judecatori, de comunu — cu pucina exceptiune, nu de pre mare capacitate, i-au adusu in mare confusiune, si a supra carora-a multa s'au consultatu, dar fora să se pota orientă! De cum-va dlu min. de justiti'a n'ar fi plecatu a crede această, binevoiesca numai a caută acele ordinatiuni in archiv'a sa, seu in cătu această cautare ar si impreunata cu dificultăți, binevoiesca a se adresă si a le cere de la oricare tribunalulu, că-ci acolo indata le voru gasi, fiindu-li acelea in prospeta memoria, de ore-ce li-au causatu mare confusiune, spargere de capu, si in multe locuri multu risu.

Totu defectulu legiloru si ordinatiuniloru ministeriale ce tindu a le suplini, dar' cari provoca numai incurcature, totu acestoru-a este a se atribui si aceea, că pentru procedur'a de asta-di a judetiloru se respescu in ventu, fora nici unu folosu, mai multe sute de mfi, — că-ci pre candu — buna-ora — dupa sistem'a judetială de mai nainte, in casuri de morte repede pentru constatarea, că nu cum-va a fostu morte violinte, antisti'a comunale a fostu obligata a aretă casulu pretorelui d'in cercu, carele apoi insocitu de mediculu cercualu a essitu la faci'a loculu si a făcutu investigatiunea medico-politfala, si cătu s'a inflatu ca mortea a fostu naturala si pre că casu de investigatiuni criminale nu esisite, a iusinuatu simplu casulu vice-comitulu pentru cunosciintia, si fiindu că atătu pretorele cătu si mediculu cercualu erau provediuti cu câte unu pausialu de caleoria, astfelu de procedura nici guvernulu si nici particulariloru n'a costatu nici unu cruceriu; — asta-di, dupa ordinatiunile ministeriale, asemea casuri se reporta judelui regiu de cercu, acelu-a — fiindu că scie, cumcă o intevenire oficială d'in parte-si e spre casigulu seu, numai de cătu considera in lucru casu de criminalitate, provoca pre mediculu si chirurgulu cercualu si impreuna cu acesti-a se infaciencia la faci'a loculu pentru obductiunea cadavriulu si fiindu că — ăR' dupa ordinatiune ministeriale, casurile ce paru mai grave, trebue să se arete tribunalulu si procurorulu regiu, si la atari casuri procurorulu, totu dupa instructiunea ministeriale — are dreptulu d'a fi de facia pentru procedura, si deci dupa cunoscut'a vechia dicala ovreesca! „Lasst mich auch leben!“ — „Lasati-me să traiescu si eu!“ — esse si elu cu unu scrietoriu afora si iē si elu parte la actulu obductiunei si acuma adunandu-se atătea fecie de autoritate publica, intreprindu fora tota essaminarea prealabila — obductiunea, unde in cele mai multe casuri se constata mortea naturală, ăR' pentru o procedură criminală nu se afla urma; — dar totu-si acuma judelui regiu de cercu si scrietoriulu seu, de asemenea procurorulu si scrietoriulu acelu-a, precum si mediculu si chirurgulu caută să se platēca diurnele si spesele de caleoria, cestoru d'in urma si inca si tacsele de obductiune, si astfelu la totu casulu de asemenea natura se urca spesele la 60—80 fi! Si după ce astfelu de casuri in țier'a intrēga sunt cu mfile, este ivederatu că numai la acestea mai multe sute de mfi de florini se arunca in ventu fora nici unu folosu!

Mai de parte, guvernulu pre tota diu'a — spre danna țierei — redica noue dregatorii, mici si mai mari, fora ca să esisite v'ro lipsa de ele, si astfelu guvernulu mereu se incungiura ca si cu unu muru, cu legiunile de dregatori, totu mereu sporindu aceste legiuni, firesce pentru scopulu d'a venă totu pre mai multi d'in inteliginția, pre cari radiemandu-se, să se pota sustienē la putere, ăR' pre poporu să-lu fora țienē in jugu. Astfelu de dregatori fora nici o lipsa sunt, — ca să nu amintescu pre alții, prefectii orasielor libere si inspectorii cei multi de scôle, cari provediuti cu lefe mari, nu lucră nemic'a. Mai de curendu, guvernulu veni a ferici țier'a cu o noua casta, a asiă-numitiloru essecutori judecătorești; acesti-a sunt provediuti cu lefe grase, sub titlu de diurne, de spese de caleoria si de retributiune a intevenirei, astfelu incătu venitulu unui-a se urca la 3, 4 si 5000 fi. la anu, pre cari ăra-si totu poporul trebue să-i platēca; pre candu d'alta parte guvernulu printr'o cerculara a ordinatu, ca

intimatele judecătorești ce privescu e ariulu, să nu se faca prin essecutori judeciali, ci dupa modulu indatenatu pana aci, adeca prin posta, seu prin servitori oficiali. Acum, domnitoru, dacă comunicatele judeciali pentru erariu se potu si au a se face prin posta si prin servitorii oficiali, — ore de ce comunicatele pentru poporu să nu se pota efeptui prin acestu medlocu? pentru ce poporul numai să platēca spese atătu de mari? Nu este această ivederatu, pentru ca d'in sudorea poporului să se mai sustiena o noua casta in țiera?! Apoi acestoru essecutori s'a mai incredintiatu facerea inventarielor, si acumă facerea unui inventariu, care pre cătu timpu se essecută de primari'a comunale, costă 1 seu 2 florini, se urca la 40—50 fl. astfelu, incătu inventariile prin părțile mai serace alle țierei, absorbu de comunu intrēga avorea miscaloria, ba nu este raritate că inghitu lassamentulu intregu, in care casuri essecutori judeciali regii sunt e r e d i i l e g a l i ! Această dorerosă eventualitate adunarea generală a unui comitatu a făcut'o de obiectu allu reprezentatiunei sale catra ministeriu, cerendu sistarea unei institutiuni, ce duce la seracirea poporului; dar' guvernulu — sciti ce a respunsu? A respunsu că: Diu, aceea se pote, elu insa nu pote ajută!

(Finea va urmă.)

Desluciri autentice despre „caus'a Homorodana.”

(Fine.)

Cu permissiunea onoratoriloru lectori voiu să urmarescu acum cu ore-si-care analize, logic'a de fantasia a dliu Cicariu.

Am dīsu la inceputulu acestoru desluciri, că eu nu precepu pre deplinu neci caus'a, neci tendinția correspondinției dliu Cicariu. Ce e dreptu, elu dice la inceputulu correspondinției sale, că s'ar fi retrasu de pre terrenulu publicității, de nu ar' fi cetitu in nrulu 116 d'in a. tr. alu „Fed.” intre v a r i e t a t i despre foculu d'in Homorodu. Trebuie inse totu-si, ca cine-va să aiba mare pruritu de a scrie in diurnale, pentru ca, neavendu altu impulsu, să se isbesca in publicitate numai d'in simpl'a causa produsă de dlu Cicariu. Dacă pre langa tote aceste dumnealui nu a potutu resiste acelu pruritu ori fia si impulsu, de a scrie cu ori ce pretiu despre „caus'a homorodana”, si, precum pretinde, a doritu a imbracisii pre amic'a romanului, pre multu dorit'a dreptate, spre a-si ajunge acestu scopu (imbracisirea dreptății), ar' fi facutu forte cu cale, dacă se adresa cătra mine, si mi dīcea: — Mē frate si omu bunu, pre mine me frappedia multu caus'a ta, seu caus'a homorodana, si nu potu resiste pruritului de a me occupă de ea in publicitate. Am auditu ici-cole vorbindu-se multe si in multe forme despre ea, — am auditu si de la omeni, despre cari sciu, că sunt cu antipatia cătra ține, afară de aceea, ti-o spunu sinceru, că am si eu ce-va in gusia...; me țemu deci, că, fiindu-mi numai aceste momente la dispusietione, me voiu abate de la adeveru, si această nu o asiu v'ro pentru tota lumea. Spune-mi dara, frate, si tu, cum stă caus'a aceea atătu de fatală pentru ține?

Dacă ar' fi facutu dlu Cicariu această, apoi, pre langa tote, că nu am avut neci una placera a ocupă diurnalistic'a cu fatal'a mea causa, preă bucosu i-asii fi enaratu deslucirile de mai susu, si astfelu apoi nu ar' fi fitecitu asiē departe de la adeveru, nu ar' fi fostu silitu a-si chiamă intru ajutoriu fantasi'a si in locu de argumente a se folosî de spressiuni bombastice si citatiuni reu aplicate, trase ca de peru (argumenta pessima!) in urma, nu si-ar' fi adusu correspondinția sa si pre sine in una pusietione enigmatica in antea multoru-a, cari ne cunoscu pre ambiu. Pentru ce nu a facutu inse diu Cicariu această, va fi sciindu elu mai bine.

Că cu citatiunile sale „calumbiare audacter...” si „si Tiberis ad arva” etc., a rategie, precum si că s'a abatutu forte de la adeveru in enararea causei, care dīce, că o-a studeatu (asta-data fū inse forte reu studentu), s'au potutu convinge oneratii lectori, precum si elu insu-si d'in deslucirile mele de mai susu, cari nu sunt neci mai multu neci mai pucinu, de cătu simplulu adeveru. Deci impartesitorulu Careianu a avut totu dreptulu

*) A se vedē nr. trec. alu „Fed.”

*) Vedi nr. trec. „Fed.”

in scurtulu seu reportu, si aforisn... obtrude d. Cicariu, va face bine se si-a apuce dneii salle.

De altminte tota caus'a in cestiunea sa de culpabilitate e trecuta pre terrenulu competentu de administratiune la comitatu, si de acolo, pote, la ministeriulu de interne; era in partea sa criminala, de si tardiu (!) e pre calle a justitiei. Spre norocire nu s'a concretitu dlu Cicariu, deci fia lenisitu, ca nu va ave a o deslegá dn'a sa.

Cá docintele Ignatiu Sabáu, precum dice dlu Cicariu, a fostu eliminatu d'in Chegea si inchisú pentru crimi-nalitate, si cá, prin urmare, Il. Sa Eppulu dispunendu-lu ca pre atare de invetiatoriu si cantoru interimalu la Homorodu, s'a compromissu, — pentru acésta assertiune se porte, eventualminte si la unu processu de pressa, responsabilitatea dlu Cicariu, daca va poté. Eu unulu nu credu, ca unu episcopu se imbracisiedie pre unu criminalistu, si astfelu se se compromittá in antea lumei. Scorniri si fantasie sunt acele.

Mai dice d. Cicariu, cá poporul a voitu de docinte pre ori-cino altulu, numai pre Ign. Sabáu nu. Acést'a inca e numai conjectura. Poporul la inceputu a voitu pre oricine de invetiatoriu, numai pre Szilágyi Gyuri nu; dar' Papp Döme et comp. si creat'a opusetiune nu a voitu, numai pre Sz. Gy. Aceseti-a nu a fostu renitenti in contra primirei lui Ign. Sabáu séu a lui Petru ori Pavelu, ci au fostu renitenti si nu demonstratu pana la grozavia numa; si numai in favorea blasfemicului Szilágyi Gyuri. A fostu unu tempu, candu Ign. Sabáu s'a dechiaratu in antea loru, cá va abdice, dar' ei, P. Döme et comp. nu s'an indestulitu cu aceea, ci au doritu cu ori-ce pretiu primirea impertinentului si flusturatului Szilágyi Gyuri, ceea ce Il. Sa Eppulu nu a voitu si nu a potutu se li implinesca.

Ae m rogu pre dlu Cicariu, se-mi permitta una intrebare cátra dsa si totu odata cátra fratele Lazaru, paroculu de Domohid'a: Daca fratele Lazaru, carele in congregatiunea d'in 4. Nov. siedea langa mine, nu si-a potututu invingo curiositatea de a ceti sieduliti'a scrisa mie prin comitele supremu: pentru ce a fostu dlu Cicariu asié de indiscretu, de a facutu publicitate si d'in nimic'a acést'a? . . . Pare-mi-se inse, cá sieduliti'a acést'a i-a statu ju gusia. — De altminte dlu Cicariu recunosca, cá fratele Lazaru in ceatiunea, ce era atunei la tapetu, a pledatu astfelu „ca si car'a se se sátura, si curechiulu se remana“, precum se esprime dsa, va se dice a facutu, ca celu ce siede in duoc luntri, adeca in ple-darea sa cam confusa si lungutia, acusi partinea pre eppu si pre mine; acusi pre renitenti d'in Homorodu; in urma armelor cu una logica schiopatoria scose totu-si ca eu clescele — ca si candu si aru fi trasu unu dinte — corolariulu: conseo assistentiam dandam esse. Cine se pote deci mirá, daca comitele supremu, carele cunoscea relatiunea mea cu fratele Lazaru inca de la restauratiunea comitatului, candu noi ambii in lini'a prima juptaseramu pentru ca se avem si diregtori comitatensi romani: si-a sprimatu supriuderea in sieduliti'a innocenta, pre care n'a potutu se o inghitia dlu Cicariu?

Dar' se urmarimu pre dlu Cicariu in cor-respundinti'a sa!

Dice, cá dupa mergerea mea acasa d'in Cará, brachiulu (?) a sositu etc. Fantasie poetice! Assistinti'a, in modulu indegetatu mai susu, a venitu chiaru la 20. de dile dupa congregatiunea comitatense, in care s'a fostu aplacidatu. Cum s'a portatu acést'a in Homoroda, am indegetatu mai susu; dar' responde a rendulu seu insu-si dlu jude adm. Aug. Szabó, asupr'a cáru-i-a inca vré dlu Cicariu a arunca cu tina chiaru in contra principiiu statoritu de elu (cá-ci adeca si dlu A. Szabó inca e diregtoriu comit. romanu) pre e t i si pre cine a legatu cu manile in spate — precum pretinde d. Cicariu —? Dce mai incola, cá „altii fara merinde fore perfugati cátra Chegea spre a transportá pre decintele.“ Era-si fantasia; — De catastrofa focului renitentiu infricati si molcomiti se dechiarara gat'a, de buna voia, a merga dupa invetiatorulu Sabáu, — era capulu loru, Papp Döme, inforatu de fetulu essorbitantieloru salle se retrase dintre ei batendu-si peptulu si dcedu-

„mea culpa!“ Astfelu carrale numai a 4-a dí dupa catastrofa focului si dupa departarea assistintiei, de buna voia loru esra si mersera in cea mai buna ordine. cu merinde de ajunsu, la Chegea dupa docintele.

Intr'un'a se pare a ave dreptu dlu Cicariu, cum-cá adeca eu, dupa infioratori'a catastrofa a focului am parasitu parochi'a; dce se pare numai, — cá-ci de si d'in cause prea-usioru de preceptu, dupa ce adeca nu mi-a remasu de focu, afara de pucinele vite si cas'a parochiala, mare parte cu ferestre sparte si usi stricate, apoi mobilele frante si sdrobite, mai nemica; ce era mai naturalu, de cátu se cautu adapostu si subsistintia secura pre unu tempu pentru mine si familia-mi? Astfelu, neavendu altu locu, m'am retrasu interimalminte cu tota familiami la parintii sociei mele — calle de 2 1/2 ore de la Homorodu. — Dar' parochi'a nu mi-o am parasitu; d'in contra, am scrisu numai de cátu la Ilustrati'ea Sa Eppulu, cá, pre langa tote tristele-mi giurstári, dreptulu la parochia mi-lu retieniu, si cá pana ce, dupa reparárele recerute, mi-va fi possibila reasiediarea in cas'a parochiala d'in Homorodu, me voiu ingrigi eu de administratiunea parochiei prin preotii vecini, facandu si insu-mi dese excursiuni. Apoi cu aprobarea Il. Sale Eppului asié s'a si intemplat, cá a m p a r a s i t u parochi'a. A potutu se scornsca, séu ar' fi doritu se fia asié, dora Papp Döme si pote si unii frati preoti, cari in pripa si-au si facutu calculi pentru succesiune. Nu vorbescu d'in fantasia, dle Cicariu; se me credi, cá cunoscu cáti-va frati preoti cu calculi de acesti-a. Asié, cá e frumosa compatimire fratiesca! preotiesca! . . .

Cá „caus'a homorodana“ in urm'a incendiului, a trecut in alu doile stadiu. e dreptu; am spusu-o si eu mai susu. E inse lucru batatoriu la ochi pana la scandalisare, cá templandu-se aprinderea in 24. Nov. si fiindu judele regescu respectiv (Carol Novák) in scurtu dupa aceea incunoscintiatu prin antisiti'a comunala, apoi si prin judele administrativu, in locu de a esá la investigare, a caletoritu la Pest'a, unde a petrecutu septemane intregi si numai in 29. Dec. — si atunci urgeatu — va se dice la 5. septemane intregi dupa intemplarea focului a esá la investigatiunea criminala. Inaltulu guvernu se binevoiesca a-si estinde atentiunea la astfelu de procedure de melciu, precum si la absentárele indelungate ale oficialiloru regesci.

Cá P. Döme nu e luatú la socotela — precum dice dlu Cicariu — „numai d'in suspiciunea conceputa de mine, cá e rditiu cu impertinentulu Szilágyi“ e evidentu d'in cele premisse, si astfelu cu totu dreptulu potú se dice cu cátra d. Cicariu: O, opiniune culesa d'in ventu! Multa confusiune aduci pre pamentu!

Cá unu diregtoriu romanu cauta a fi luatú astfelu la socotela prin altu romanu, me dore si pre mine in tocmai ca pre d. Cicariu; dar' pentru cá cine-va e diregtoriu romanu, nu urmedia, cá pote ave privilegiu de a comite séu a se mestecá in fára-de-legi; si d. Cicariu face clientulu seu reu sierbitiu, candu voiesce a-lu scusá cu astfelu de argumentu. De altminte, cum am mai dñu, e lucrulu justitiei si nu allu dlu Cicariu a eruá complicitatea séu innocinti'a lui P. D., si daca i place a i-se face protácaru pre acestu terrenu, apoi eu nu-lu impeducu. — Totu asié, ba mai reu advocatu se face d. Cicariu si poporulu „adusu in irritatiune“, precum dice dsa, — adeca lu apera si totu odata lu-d'apera, era pre sine se compromitte. De o parte recunosca, ma asseredia insu-si cá „poporul a comissu o resbunare infricositata“, adeca aprinderea; era de alta parte tinda a escusá acesta fapta criminala cu unu argumentu culesu d'in ventu. Cá-ci nu latinrile, neci funiele pretinse de fantasi'a dlu Cicariu, ci atítiarea continua a cátoru-va renitenti aderinti d'a i lui P. D. et comp. a fostu caus'a incendiului, precum am aretatu mai susu. Fire-ar fi fostu inse ori-cum: crim'a d'in cestiune s'a comissu prin tatiunari, recunosci si dta, dle Cicariu, apoi crim'a neci candu nu pote fi escusata, cá-ci de locu ce e escusata, inceta de a fi crima, ceea ce neci dlu Cicariu nu vré a pretinde in casulu subversante. Cu atátu mai pucinu pote fi chiamarea unui preotu de a escusá vre una crima. Eu unulu, celu

pucinu, neci candu nu poté demitte a face acést'a fára a re teme, cá voiu devenu insu-mi compromissu.

Ca corollariu la tote aceste mi-permittu a mai spune si eu dlu Cicariu, cá poporulu romanu, de la fire blandu, supusu, pacnicu si ascultatoriu, neci candu nu comitte lucruri, ca celede scrisse intr'aceste desluciri, de nu are atitiatori, indemnatori si chiaru conducatori, omeni cu vedea in antea sa. Caus'a caucsi homorodane, precum te potu-si, dle Cicariu, convinge d'in deslucirile mele, a fostu irritarea, atítiarea si indemnarea pacniculuu poporu la neascultare si renitentia. Qui autem est causa causae est etiam causa causati.

In urma la cele ce le dice dlu Cicariu in generalu, quasi ex cathedra, ca se nu sporesca vorbe multe, i servu pre scurtu, cá o line va face, de va aplicá dsa in prassa acelle svatori bone, si bine se grigescá, se nu-si taia créng'a sub beciorulu seu.

Spre inchiare mi-permittu a mai adange, cá pre acestu terrenu si in acésta cestiune cu am gatatu cu dlu Cicariu; cá-ci caus'a dejá nu e a mea si neci a dsalle, ci a justitiei; finescá-o acésta! — De altminte multumindu-i de mangaiarea si compatimirea fratiesca (!) aretata cátra mine in tristele-mi impregiurári, precum si de tote lacrimile de creodillu, sum si voiu remané, precum am fostu allu dsalle concetatiannu si confrate puruá sinceru.

Georgiu Marchisiu m. p.
parocu Homorodeloru romanesci.

VARIETATI.

* (Installatiune solemne) P. S. S. noulu Episcopu allu Ghierlei Michailu Pavelu, de currendu consacratu prin Metropolitanulu de Alb'a-Iul'i'a in Blasiu, va celebrá installatiunea sa in scaunulu epple, la 23. Februaru, a. c. st. n.

* (Numiri). M. S. Imperatulu au numitu locutenenti in oatea de reserva pre urma orii suboficiali si voluntari de unu annu: Georgiu Bena, in reg. 32. de ped. Nicanoru Macovei, reg. 50. — Alessandru Craciunescu, in reg. 64. ped. — Enricu Jircu, in batall. 25. de venatori. — Fr. Micu, in reg. 1 de gen.

* (Jurisdictiune funduaria) ceru ministeriulu intr'atele: Buziasiu, Sinc'a-Mare, Sabisiu (Trans.) Mercria, si Tine'a (Bihari'a.)

* (Neerologu.) Georgiu Popu, bravulu curatoru primariu allu basericei rom. gr. cat. de Bai'a-Mare; Romanulu indiestratu cu semtiemintele cellea mai caldurose si nobile romanesci; essemplariulu sinceritáti si a pietáti religiose; intielectulu economu si conducatoriu mai bine de uru patrariu de seclu allu affaceriloru baiici avute, numita „Evangelistulu“ si intemeiatoriulu unei scole separate si bine organizate pre sam'a teneriloru (60 cu numerulu) lucratori la bai'a acum numita, pre carii vitregitate sortiei mai inainte i-lipsisse de occasiunea de a-si fi potutu castigá sciinti'a cetitului si a scrisului precum si alte cunoscentie elementarie pentru unu omu in seclulu presinte indispensabilu necessarie; sincerimulu amicu si parinte allu seraciloru, eri, in 31. Ianuariu spre dann'a cea mai simtita a baserice si scolei, cu occasiunea derimarei unui edificiu d'in ambitulu cutii salle fu lovitú fatalminte de unu lemnu asié: cátu in 10 minute si-a espiratu nobilulu sufletu, in etate preste 60 anni; lassandu dupa sine pre soci'asa cu 6 prunci confundati in cea mai profunda gele. — Fia-i tierin'a usiora si memoria biceuventata! — Seini, (Com. Saturnare), 1. Fauru 1873. G. M.

* (Diphtheritis.) Se aude cá morbulu Diphtheritis ar' fi inceputu a grassá si in scaunulu Orestiei. — In comunitatea Vingardu (cittulu Alb'a-Inf-r.) a eruptu intre tiganii de acolo una epidemia, care prin comissiunea esmisa s'a con-tatatu a fi Tiphu intestinalu allu canalulu stomacului.

ROVOCARE.

Spre formarea si constituirea despartiemntulu cercuale allu Asociatiunei transilvane pentru litteratur'a romana si cultur'a poporulu

romanul in timentulu Devai, Uniaderei, Dobro si Ilici-Muresiane, in urm'a insarcinarii ce mi s'a datu d'in partea inteligintiei romane d'in Deva, am onore a invitá pre toti membrii Asociatiunei, pre intréga inteliginti'a romana si pre toti acei domni d'in timenturile amenite, cari dorescu a sprigini promoverea Asociatiunei, ca pre 24. Februaru st. n. ante de amodia-di se se infaciesie la una adunare in Deva, in localitatea casinei romane.

Deva in 28/16 Ianuariu, 1873.

Dr. Lazaru Petcu m. p.

Sciri electrice.

Bucuresci, 4. Febr. Camer'a primí cu 42 contra 33 voturi propunerea deput. conserv. T. Maiorescu, dupa care propunere in affacari de pressa se nu fia ertatu a dá neci unu felu de ordinu de arrestare si presentare innaintea judecatii. Guvernulu, dupa aceea, a retrassu partea cea mai mare a proiectulu de lege, degiá votatu, despre modificarea codicelui si a procederei penale.

Londonu, 5. Feb. D. si proprietariulu naiei de vaporu „Murillo“ este spaniolu, processulu contra lui totu-si se va intentá la judecatori'a admiraltáti anglése asemenea si pèr'a civile de desdaunare de 14,000 pundi sterlingi.

Londonu, 7. Febr. Parlamentulu fu asta-di deschisu. Discursulu de tronu constata bunele relatiuni intre Mare-Britania si poterile esterne; comunica mai departe, cá armat'a s'a reintorsu numai de cátu d'in San-Juan dupa decisiunea adussa de imperatulu germanu. Si promitte a presentá correspondentiele avute cu Russia in cestiunea Asiei centrale.

Vien'a, 7. Febr. Goluchowski dupa ce reportá eri ministriloru Lasseri Unger despre resultatulu negociatiuniloru avute cu deputatii poloni, fu primitu de imperatulu. Clubulu poloniloru tiene asta-di siedinti'a decisiatorica. Consultarile despre nou'a norma de pensionare a militariloru s'a inchiaiatu. Elaboratulu va fi presentatu M. Salle spre sanctiunare.

Bucuresci, 7. Febr. Ministrulu de comerciu publica asta-di d'in nou apellu cátra producentii si industriisii Romaniei cá se partecipe la espuestiunea d'in Vien'a, si esprime sperantia, cá la acésta espuestiune Roman'i'a va fi demnu representata. Camer'a se consulta despre proiectulu de lege referitoriu la monopolulu spirituoselor.

Vien'a, 7. Fauru. Clubulu poloniloru tiene asta di sera una siedintia; toti depntatii sunt invitati pre calle telegrafica. Objectulu siedintiei este legea electorala. Se vorbesce, cá polonii aru fi aplecati a se invoii la una transactiune.

Indreptare. In Nr. 4. a. c. pag. 14 collo-n'a 3. in locu de: „Sen. Rosca“ se se correga si rectifice: „D. Dr. Borcea.“

In Nr. 5. c. pag. 19, Collon'a a 3. dupa. „sherli cá voru fi dati in „Gazete, in locu de „altulu si-adatu demissiuu ea“, se se correga si rectifice: „altulu d'in membri observa: Comitulu decide si esecuta concluse dupa voia Cap. Bradu? N'am sciutu. Regretu cá sum membru unui atare Comitulu. Acést'a nu numai cá va sci-o Papiu, dar' insu-mi voiu dá-o publicitáti.“

Propriet., edit. si red. respundiet.:

ALESSANDRU ROMANU